

GOD HELG Reportasje

Det er vanskelig å tro at hun ikke kjente noen ved ankomst når en hører hvordan praten går rundt middagsbordet. Klokkeren to er det kafébesøk i nabolaget. I forgårs var det dans med liveorkester, og det er boccia i hagen om lørdagene.

Centro Asistencial Noruego ligger i Altea, og har 38 plasser for eldre og funksjonshemmede som trenger rehabilitering.

Centro Asistencial Noruego

- **Senter med** 38 rehabiliteringsplasser i Altea, Spania, som eies av Bærum kommune. Stavanger kommune leier 13 plasser.
- **Eldre og/eller** funksjonshemmede over 18 år som har et dokumentert behov for fysisk, psykisk eller sosial rehabilitering, kan søke om rehabiliteringsopphold ved CAN. Som hovedregel er oppholdet seks uker.
- **Senteret har** restaurant, varmtvannsbasseng, treningsrom og fellesarealer ute og inne. Alle får enerom, med egne bad og balkong. Pårørende må bo på samme rom som brukeren og betale en egenandel for kost og losji.
- **Brukere reiser** i grupper med fem – syv og to ledsagere. Én av ledsagerne skal være sykepleier.
- **Senteret har** norsk tilsynslege og avtale med sykehus i Benidorm.

KILDE: STAVANGER KOMMUNE

ering forsterkes av et varmt klima. Det er imidlertid ingen som får opphold hvis målet i seg selv er å få sol og varme. Da diskusjonen om å bygge senteret startet i 2000, betegnet en politiker i Bærum kommune det som «et luksusprosjekt kommunen ikke bør bruke tid på». Samme år sa daværende prosjektleder Marit Bore i Stavanger at «hvis kommunen velger å leie seg sykehjemsplasser i Syden, vil de ikke bli tildelt friske eldre som bare vil ha seg litt luksus i solen».

– Det er ikke mye vi er ute og soler oss, med så mye trening har ikke dagene mange fritimer, forsikrer Merete Hviding.

– Jeg har aldri lagt meg så tidlig som her. Når kvelden kommer, er jeg helt utkjørt, på en god måte, sier 92-åringen.

– Stavanger har ikke tilsvarende

Bare tre timer etter dagens første fellestrening på CAN, har hun skiftet til badedrakt, og går uti innendørsbassenget som holder 32 grader. Hun har tatt av høreapparatet, som ikke tåler vann. I tillegg dekker badehatten, som skal beskytte permanenten, over ørene, men hun trenger ikke å høre godt for å følge med på instruktørens bevegelser. Opp og ned med knærne under vann, armene reises over hodet, mer eller mindre i takt med de andre brukerne.

– Det er eventyrlig, sier hun.

I tillegg til fellestreningene får alle deltakerne et individuelt tilpasset treningsprogram for hele oppholdet. De får også fast fysio- eller ergoterapeut.

I rådmannens forslag står det at «Brukere med behov for rehabilitering kan få tilbud om rehabilitering i Stavanger, enten som hverdagsrehabilitering, eller i en av rehabiliteringsavdelingene på Bergåstjern eller Øyane sykehjem.»

Det fnyser stavangerfolket i Altea av.

– Vi har ikke noe tilsvarende i Stavanger. Jeg har aldri blitt tatt vare på på denne måten før. Her testes vi før, under og etter oppholdet. Bare én gang på Øyane har formen min blitt testet. Og hvor får vi daglig opp trening i oppvarmet basseng i Stavanger, spør Merete Hviding.

Levekårssjef Fosse mener rehabiliteringstilbudet i Stavanger er en god erstatning for opplegget i Altea.

– Rehabiliteringsavdelingen i Stavanger har riktignok ikke basseng, og det er ikke akkurat det samme som i Spania, men vi mener at det samlede opp treningstilbudet vårt er godt nok, sier Fosse.

Alt under ett tak

Både brukerne ved CAN og Sintef-evalueringen trekker frem fordelene av at alt er under samme tak. Ifølge rapporten blir behandlingen dermed mer koordinert enn hjemmebaserte tjenester, og det er en kontinuitet og helhet i tilbudet som brukerne ikke opplever på samme måte hjemme.

– For å komme til fysioterapeuten i Stavanger, må jeg først vente på bussen, ta bussen, og så ta bussen tilbake igjen. Da er jeg helt utslitt når jeg kommer hjem, sier Laura Fjelde.

At betjeningen er sammen med og observerer brukerne gjennom hele dagen, er en annen fordel Sintef påpeker, fordi det da er lettere å oppdage behov hos

brukerne det ellers hadde vært vanskelig å overse. Alle helsearbeiderne ved CAN snakker norsk.

– Betjeningen er helt fantastisk dyktige. De forteller oss ikke bare hva som er galt, men også hvorfor. Vi tør spørre dem hvis det er noe i veien, og de er der som et lyn hvis det er noe, sier Signy Tjensvoll.

– Hvis vi ser litt leie ut, klapper de oss på skulderen og spør om det er noe i veien. Vi får mer igjen enn den helsemessige effekten, sier Hviding.

Det er vanskelig å tro at hun ikke kjente noen ved ankomst når en hører hvordan praten går rundt middagsbordet. Klokkeren to er det kafébesøk i nabolaget. I forgårs var det dans med liveorkester, og det er boccia i hagen om lørdagene.

– Her blir du ristet sammen, enten du vil eller ikke, sier hun.

Ny vurdering i juni

Det er opp til politikerne å avgjøre skjebnen til Altea-tilbudet. På grunn av feilen i budsjettframleggelsen, ble saken tatt opp igjen i formannskapsmøtet 26. mars. Da foreslo rådmannen å la oppsigelsen stå, og slik frigjøre seks millioner til andre poster. Formannskapet var uenig i dette, og vil ta en endelig stilling til Spania-tilbudet i juni, når rådmannen legger frem foreløpig økonomirapport med forslag til innsparinger for 2015. Enn så lenge er plassene oppsagt, og kan bli kjøpt av andre kommuner.

– I juni må vi se på alle områdene under ett, og bestemme hva man eventuelt skal kutte og ikke kutte, sier Reiten i levekårsstyret.

I første omgang gjelder diskusjonen altså om plassene skal bestå i 2016, hvor det allerede er satt av penger.

– Så blir det selvsagt spørsmål om hva som skjer i årene etter, sier han.

Reiten sier at flertallspartiene vil kjempe for å bevare plassene ved CAN, og han synes situasjonen slik den er nå, er beklagelig. Han jobber som fastlege, og flere av hans pasienter har kommet tilbake fra et opphold i Altea med gode resultater.

– Erfaringene er at opptreningen gjør at de for hvert opphold klarer ett år til i sitt eget hjem. Det hjelper med varmen og den sosiale biten for psyken. For pårørende er det også en seks ukers pause fra bekymringer om de eldre klarer seg i hverdagen. Jeg vil påstå at det er de billigste og beste plassene vi har i kommunen, sier han.

JANNE HÅLAND
tekst og foto

janne.haland@aftenbladet.no

SPANIA